

NOTAT

Finanstilsynet

3. april 2017
FIRA
J.nr. 152-0002
/FP

Vejledning om nedskrivninger for kredittab på udlån, der måles til dagsværdi

Indledning og afgrænsning

Denne vejledning vedrører udlån, der måles til dagsværdi til brug for års- og delårsrapporter, der aflægges efter bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. (regnskabsbekendtgørelsen).

Alle paragrafhenvvisninger i denne vejledning er til paragraffer i regnskabsbekendtgørelsen.

Udlån vil efter regnskabsbekendtgørelsen i de fleste tilfælde skulle måles til amortiseret kostpris, fordi udlån er finansielle aktiver, der som oftest opfylder begge de kriterier, der er nævnte i § 45, stk. 1, nr. 1 og 2.

Som en undtagelse hertil vil realkreditinstitutters udlån i de fleste tilfælde være omfattet af kriteriet i § 45, stk. 4, om at låntager har en kontraktmæssig ret til at indfri lånet ved indlevering af en til restgælden svarende mængde af bestemte omsættelige obligationer udstedt af virksomheden. Dette indebærer, at udlånene skal måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Herudover vil der kunne være særlige tilfælde, hvor udlån ikke opfylder et af kriterierne eller begge kriterier nævnt i bekendtgørelsens § 45, stk. 1. Også i sådanne tilfælde skal udlånene måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, jf. § 45, stk. 3.

Endelig vil der kunne være tilfælde, hvor udlån måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, fordi udlånene opfylder kriterierne i § 55, stk. 1, og virksomheden på den baggrund vælger at måle udlånene til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Når udlån måles til amortiseret kostpris i balancen, skal dagsværdien af disse udlån som udgangspunkt oplyses i noterne efter § 99, stk. 1. Dette gælder dog ikke, hvis § 99, stk. 2 eller 4, finder anvendelse.

Denne vejledning er ud over de nævnte tilfælde også relevant i forhold til den måling til dagsværdi, der gennemføres med henblik på opfyldelse af oplysningskravet i § 99, stk. 1.

Nedskrivninger for kredittab under dagsværdimåling

Til forskel fra reglerne for amortiseret kostpris indeholder regnskabsbekendtgørelsen ikke detailregler for nedskrivning for kreditrisiko i forbindelse med aktiver, der måles til dagsværdi.

Dagsværdi er et overordnet princip, der er defineret således i punkt 27 i bilag 2 i regnskabsbekendtgørelsen:

”Den pris, der vil blive modtaget ved salg af et aktiv eller som skal betales for at overdrage en forpligtelse ved en normal transaktion mellem markedsdeltagere på målingstidspunktet.”

Hvis der ikke findes et aktivt marked, hvor dagsværdien for et givet aktiv umiddelbart kan aflæses, må dagsværdimålingen af aktivet ske ved at identificere og vurdere de enkelte elementer i forbindelse med aktivet, som vil være relevante for to markedsdeltagere, når de skal blive enige om en pris i en salgs-transaktion.

For aktiver som fx udlån, der er afhængige af en debtors evne til at opfylde kontraktmæssige betalinger, vil vurderingen af risikoen for, at debitor ikke vil være i stand til at opfylde sin betalingspligt (kreditrisikoen), være et væsentligt element i målingen af dagsværdien.

Den del af værdireguleringen af et udlån, der måles til dagsværdi, som skyldes vurdering af kreditrisikoen, omtales i denne vejledning som ”nedskrivning for kredittab” eller blot ”nedskrivning”.

IFRS 13 fastlægger principperne for måling til dagsværdi inden for rammerne af IFRS, herunder indeholder standarden en nærmere beskrivelse af, hvorledes ovennævnte definition af dagsværdi anvendes og tolkes i praksis. IFRS 13 kan i overensstemmelse med det princip om IFRS-forenelighed, der gælder for regnskabsbekendtgørelsen, anvendes som fortolkningsbidrag ved måling til dagsværdi efter regnskabsbekendtgørelsen.

Stadieinddeling

Under måling til amortiseret kostpris foretages nedskrivninger for kredittab ud fra en inddeling i tre stadier.

Det følger af noteoplysningskravet i § 108, at virksomheder, der måler udlån til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, skal foretage en tilsvarende opde-

ling af disse udlån. § 108 kræver nemlig, at årsrapporten indeholder oplysninger baseret på opdelingen i de 3 stadier, og dette noteoplysningskrav finder også anvendelse på udlån, der måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Kriterierne for stadietinddelingen efter § 108 i regnskabsbekendtgørelsen af udlån, der måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, er de samme, som dem der gælder for inddelingen af finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris, dvs.:

Stadie 1 omfatter udlån, hvor der ikke er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen siden første indregning, jf. § 51, stk. 1 og 2.

Stadie 2 omfatter udlån, hvor der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen siden første indregning, og som ikke er i stadie 3, jf. § 51, stk. 1 og 3.

Stadie 3 omfatter udlån, hvor der vurderes at være indikation for værdiforringelse i overensstemmelse med § 52.

I det følgende beskrives, hvorledes nedskrivninger under de tre stadier kan foretages for udlån, der måles til dagsværdi.

Udgangspunktet er, at den nedskrivning af et udlån, der skal indregnes for en given regnskabsperiode i en års- eller delårsrapport, er forskellen mellem den værdi udlånet var indregnet til i primobalancen, eller, hvis lånet er nyudstedt, ved første indregning, og dagsværdien af udlånet ved udgangen af regnskabsperioden. Der er ved denne formulering set bort fra de ændringer i udlånets dagsværdi, der skyldes andre forhold end ændringer i kreditrisikoen, dvs. virkningen af indkomne afdrag og af rentetilskrivning samt af den ændring i dagsværdien, der følger af ændringen i markedrenten over regnskabsperioden.

Med andre ord skal den aktuelle dagsværdi af udlånet fastslås med henblik på at kunne beregne den ændring, der er indtruffet, i forhold til den forud indregnede værdi. Denne ændring i værdien svarer til nedskrivningen i perioden. Der er dermed ikke tale om en direkte måling af nedskrivningerne eller tabsforventningerne.

Dagsværdi ved første indregning

Ved første indregning skal alle finansielle instrumenter, herunder udlån, måles til dagsværdi, jf. § 43, stk. 1. Dette gælder, uanset om instrumentet måles til amortiseret kostpris eller til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Som altovervejende hovedregel vil dagsværdien af et udlån ved udstedelsen være lig med lånebeløbet.

Lånebeløbet kan anskues som nutidsværdien af en række betalinger - de kontraktmæssige betalinger, som låntager har forpligtet sig til - diskonteret med lånerenten. For realkreditudlån er lånerenten sammensat af den effektive rente på de bagvedliggende obligationer på udstedelsestidspunktet og bidragssatsen, der skal dække realkreditinstituttets omkostninger, herunder omkostninger til forrentning af kapital, og risikoen på udlånet. Det antages, at lånet er udstedt i en markedstransaktion, og at bidragssatsen og obligationsrente derfor tilsammen afspejler markedsrenten på udlånet på udstedelsestidspunktet. Lånebeløbet vil følgelig svare til dagsværdien på udlånet, som lånet skal indregnes til i balancen ved udstedelsen.

Der er dog forskel på, hvorledes omkostninger og gebyrer i forbindelse låneudstedelsen behandles ved første indregning af udlån.

For udlån til amortiseret kostpris gælder, at dagsværdien (lånebeløbet) ved første indregning skal tillægges henholdsvis fratrækkes transaktionsomkostninger og modtagne gebyrer. Disse omkostninger og gebyrer indgår dermed i den effektive rente og resultatføres som en del af renteindtægterne over låneperioden, jf. § 43, stk. 2.

Til forskel herfra skal der for udlån, der måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, ikke foretages reguleringer i den dagsværdi, der indregnes ved første indregning. Transaktionsomkostninger og eventuelle lånegebyrer resultatføres straks.

Nedskrivninger i stadie 1

For finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris gælder, at der i alle tilfælde skal foretages nedskrivning ved første balancetidspunkt efter første indregning med et beløb, der svarer til det forventede kredittab i 12 måneder, jf. § 51, stk. 2.

Begrundelsen for at indregne det forventede kredittab i 12 måneder i stadie 1 under amortiseret kostpris er, at renteindtægterne for udlån, hvis løbetid strækker sig ud over regnskabsperioden, systematisk overvurderes. Dette skyldes, at den kreditmarginal, der er indeholdt i rentesatsen føres til indtægt før de kredittab, som marginalen er beregnet til at skulle dække, gennemsnitligt indtræffer. En anden begrundelse for at indregne forventede kredittab i 12 måneder i stadie 1 er, at der er behov for nedskrivninger på udlån, hvorom det gælder, at kreditrisikoen er steget, men steget mindre, end den "betydelige" stigning, der skal være indtruffet, før udlånene henføres til stadie 2.

Indregning af forventede kredittab i 12 måneder i stadie 1 under amortiseret kostpris er en fremgangsmåde, der skal kompensere for, at nedskrivningerne ellers ville blive foretaget for sent og med for lave beløb på grund af de to nævnte forhold.

Det beløb, der fremkommer ved beregning af forventede kredittab i 12 måneder, giver ikke nødvendigvis en korrekt økonomisk compensation for de to nævnte forhold, som teknisk set begrundes indregning af nedskrivningen.

Det beløb, som et udlån indregnes til i balancen ved første indregning, dvs. lånebeløbet, er ensbetydende med, at der er taget hensyn til forventede kredittab på tidspunktet for lånets udstedelse. Dette skyldes, at renten (bidragsatsen) er fastsat, så den dækker forventede kredittab ved lånets udstedelse.

I en dagsværdimåling vil der derfor heller ikke, som tilfældet er under amortiseret kostpris, i alle tilfælde skulle foretages en nedskrivning på udlån i stadie 1. Hvis der ikke på vurderingstidspunktet er indtruffet en forværring af kreditrisikoen på udlånet siden første indregning, vil der som udgangspunkt ikke være behov for en nedskrivning i stadie 1, når udlånet måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Der vil dog være behov for at vurdere om begrundelserne for indregning af forventede kredittab i 12 måneder under amortiseret kostpris også kan begrunde nedskrivninger i stadie 1 af udlån, der måles til dagsværdi. Dette skyldes, at renten/bidragssatsen, der ved låneudstedelsen er beregnet til at skulle dække kredittab i hele lånets løbetid, løbende modtages af virksomheden. Kun hvis kredittabene er fordelt tilsvarende regelmæssigt over lånets løbetid, vil der være en retvisende sammenhæng mellem de indtægter, der skal dække kredittabene og de omkostninger, der er forbundet med de faktisk indtrufne kredittab.

I en dagsværdisammenhæng er der derfor behov for, at virksomheden analyserer kredittabenes fordeling over låneperioderne og på den baggrund vurderer, om der er behov for at foretage nedskrivninger på udlånene begrundet i, at der er modtaget rente/bidrag, der er beregnet til at skulle dække forventede kredittab, der først indtræffer i senere regnskabsperioder. Analysen foretages på relevante porteføljer af udlån.

Herudover er der for udlån til dagsværdi gennem resultatopgørelsen behov for at vurdere, om der for de udlån, der er i stadie 1, er grundlag for at foretage nedskrivning for forværringer i kreditrisikoen, selvom forværringen ikke er af et omfang ("betydelig stigning i kreditrisikoen"), der indebærer, at udlånene skal overføres til stadie 2. Vurderingen kan foretages porteføljemæssigt på relevante porteføljer af udlån.

Udlån i stadie 2 og 3 – vurdering af forventede betalingsstrømme

For udlån i stadie 2 og 3 vil vurderingen af udlånenes dagsværdi skulle baseres på en forventet betalingsstrøm, der adskiller sig fra den kontraktmæssige betalingsstrøm. Den forventede betalingsstrøm er det sandsynlighedsvægtede gennemsnit af en række mulige forløb med hensyn til betalinger under udlånet. Den forventede betalingsstrøm baseres på mulige betalingsforløb,

som de i deres helhed vurderes på vurderingstidspunktet og ikke på vurderingen af ændringer i forhold den oprindeligt forventede betalingsstrøm. Hvis det er realistisk, kan de mulige forløb indbefatte forløb, hvor betalingerne fra låntager øges via en forhøjelse af renten/bidragssatsen på udlånene.

Fastsættelsen af den forventede betalingsstrøm, der danner udgangspunkt for målingen til dagsværdi i stadie 2 og 3, kan efter Finanstilsynets opfattelse baseres fuldt ud på samme principper og retningslinjer, som dem der er fastsat i forbindelse med måling til amortiseret kostpris, jf. § 50, stk. 1, og bilag 10 og 11 i regnskabsbekendtgørelsen, jf. Vejledning om vurdering af betydelig stigning i kreditrisiko og værdiforringelse, der vedrører anvendelsen af bilag 10.

En virksomhed kan i sin praksis for måling til dagsværdi fravige de retningslinjer for vurdering af den forventede betalingsstrøm, der er fastsat som en del af reglerne for måling til amortiseret kostpris, hvis virksomheden har grundlag for at vurdere, at en anden fremgangsmåde er bedre i overensstemmelse med principperne for måling til dagsværdi. I sådanne tilfælde vil der dog i særlig grad være behov for, at der kan fremlægges dokumentation for, at den anvendte fremgangsmåde fører til et retvisende resultat.

Som et led i beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis, jf. § 85, er der behov for, at virksomheden forklarer sin fremgangsmåde ved vurderingen af forventede betalingsstrømme. Der vil i særlig grad være behov for, at virksomheden forklarer og kvantificerer betydningen af fravigelsen, hvis virksomheden fraviger de fremgangsmåder for vurdering af betalingsforløbene, der er foreskrevet for nedskrivninger til amortiseret kostpris.

Udlån i stadie 2 og 3 – nutidsværdi af forventede betalingsstrømme

Ved måling til amortiseret kostpris fremkommer nutidsværdien af den forventede betalingsstrøm ved diskontering med den effektive rentesats, der er fastsat ved første indregning af udlånet eller, for variabelt forrentede udlån, den aktuelle rentesats, jf. § 50, stk. 2.

Ved måling til dagsværdi følger det af dagsværdiprincippet, at den forventede betalingsstrøm til forskel herfra diskonteres med en aktuel risikofri rente(kurve) med et tillæg for den usikkerhed (risiko), der er forbundet med vurderingen af den forventede betalingsstrøm.

For realkreditudlån kan den aktuelle rente på udlånets bagvedliggende obligationer hensigtsmæssigt anvendes som en tilnærmelse til den aktuelle risikofri rente(kurve). Til forskel herfra er der større vanskeligheder forbundet med at fastsætte det relevante tillæg i rentesatsen for usikkerheden på betalingsstrømmen.

Den usikkerhed, der er forbundet med betalingsstrømmene for udlån i stadie 2 og 3 må som udgangspunkt antages at give anledning til et tillæg i diskonteringsrenten, der er højere end den kreditmarginal/bidragssats, der er fastsat ved lånets udstedelse. Denne kreditmarginal/bidragssats er fastsat bl.a. med henblik på at dække den oprindelige risiko på tidspunktet for lånets udstedelse på den kontraktmæssige betalingsstrøm. Den risiko, der eksisterer på den forventede betalingsstrøm, når et udlån er i stadie 2 og 3, er en anden, og må som udgangspunkt antages at være større, end den oprindelige risiko på den kontraktmæssige betalingsstrøm. Den mulighed, som virksomheden har for at kunne forhøje renten/bidragssatsen, kan dog efter omstændighederne medvirke til at reducere usikkerheden og dermed tillægget i diskonteringsrenten.

Usikkerheden er principielt forskellig fra udlån til udlån, men for at gøre beregningen operationel kan tillægget fastsættes ensartet for grupper af udlån.

Usikkerheden kan indregnes på en af to måder:

En fremgangsmåde er at tilbagediskontere den forventede betalingsstrøm med den risikofri rente/obligationsrenten uden tillæg, men til gengæld foretage et beløbsmæssigt fradrag i betalingsstrømmen eller nutidsværdien heraf. Fradraget skal afspejle usikkerheden på den forventede betalingsstrøm.

En anden fremgangsmåde er at forhøje diskonteringssatsen, dvs. anvende den risikofri rente/obligationsrenten med et tillæg, som afspejler usikkerheden på den forventede betalingsstrøm.

Uanset om tillægget for usikkerheden i den forventede betalingsstrøm fastsættes ved hjælp af et tillæg i den anvendte diskonteringsrente eller som et beløbsmæssigt fradrag, er formålet, at tillægget skal fastsættes, så den endelige nutidsværdi af den forventede betalingsstrøm afspejler den pris, som to markedsdeltagere under hensyn til alle forhold og omstændigheder vil blive enige om i forbindelse med en overdragelse af den betalingsstrøm, der kan forventes fra udlånet, jf. definitionen af dagsværdi.

Der vil som et led i årsrapportens beskrivelse af anvendt regnskabspraksis være behov for, at virksomheden forklarer den anvendte fremgangsmåde og kvantificerer det fradrag for usikkerhed i betalingsstrømmen, der er indregnet i værdien af udlån til dagsværdi i stadie 2 og 3, jf. § 85.

Indregning af renter, nedskrivninger og øvrige værdireguleringer i resultatopgørelsen

For udlån til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, der er i stadie 1 og 2, føres under posten *Renteindtægter* i resultatopgørelsen de kontraktmæssigt fastsatte renter, inklusive bidrag, i takt med, at renterne påløber, jf. § 27.

Til forskel fra, hvad der gælder for finansielle aktiver til amortiseret kostpris, fastlægger regnskabsbekendtgørelsen ikke regler for, hvorledes der skal resultatføres renter for udlån til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, der er i stadie 3. For finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris, og som er i stadie 3, gælder, at der skal resultatføres renter under *Renteindtægter* i resultatopgørelsen for et beløb, der er fastsat ud fra den effektive rentesats beregnet i forhold til udlånets nedskrevne værdi i regnskabsperioden, jf. § 79, stk. 3.

For udlån, der måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, kan der for udlån i stadie 3 ud fra et sammenlignelighedshensyn anvendes en lignende fremgangsmåde som den, der anvendes for finansielle aktiver til amortiseret kostpris, dvs. renteindtægterne beregnes på grundlag af udlånenes nedskrevne værdi.

En anden fremgangsmåde er at resultatføre de kontraktmæssigt fastsatte renter under *Renteindtægter* og justere for de renter, der ikke forventes modtaget, under *Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.*

Da den anvendte fremgangsmåde kan have væsentlig indflydelse på størrelsen af posten *Renteindtægter*, bør den anvendte fremgangsmåde og konsekvenserne heraf beskrives under anvendt regnskabspraksis, jf. § 85.

Under posten *Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.* i resultatopgørelsen føres den del af værdireguleringen af udlån til dagsværdi i stadie 1-3, der vedrører ændringer i kreditrisikoen og nedskrivninger for kredittab samt tilbageførsel af sådanne ændringer og nedskrivninger, jf. § 34. Posten indbefatter eventuelle beløb for udlån i stadie 1, der regulerer for, at der under *Renteindtægter* er sket for tidlig indtægtsførelse af bidrag (kreditmarginal) i forhold til tidspunkterne for forventede kredittab, jf. ovenfor..

Under posten *Kursreguleringer* i resultatopgørelsen føres den del af værdireguleringen af udlån til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, der skyldes ændringer i udlånenes værdi som følge af ændringer i markedsrenten, herunder for realkreditudlån ændringer i renten på de bagvedliggende obligationer, jf. § 31.
